

VEGANMAT PÅ 800 m²

För att försörja en person som lever på vegankost under ett år krävs 800 kvadratmeter. Det visas i demonstrationsprojektet "veganrutan" på Ekhaga försöksgård utanför Uppsala. En vegan som endast äter råvaror från växtriket tar således mindre plats än en köttätare. Detta beror på att endast 10 % av den energi som djuret äter byggs in i dess kropp. Det behövs alltså 10 gånger större yta för att få samma mängd energi om man enbart äter kött istället för växter. I sammanhanget bör dock inte glömmas att djur bidrar till ett öppet landskap och biologisk mångfald.

Grödorna på veganrutan produceras inom ett ekologiskt odlings-system utan djur och brukas utan maskiner. Systemet måste fungera med så lite tillförsel utifrån som möjligt.

Mångfunktionalitet - ett nyckelord

När mat för självförsörjning produceras i ett så litet och intensivt system som det här finns det en hel del viktiga saker att ta ställning till. Produktionen måste säkerställas och varje beståndsdel bör ha många funktioner. Systemet måste:

- tillgodose behovet av kalorier
- tillgodose behovet av vitaminer och livsnödvändiga näringsämnen
- ge tillgänglig mat året runt
- vara säkert ur hälsosynpunkt, samt vara motståndskraftigt mot skadedjur och sjukdomar
- uppfylla miljö- och estetiska aspekter
- ha produktion med lång uthållighet

En förutsättning för att denna odlingsform ska fungera är att bygga upp odlingen med naturliga ekosystem som förebild. Där ekosystem-tjänster som till exempel pollinering och nedbrytning understöds. På så vis bibehålls jordens produktionsförmåga på längre sikt.

Grödorna skyddas från vinden

En häck av gurkört, olika videarter (*Salix spp.*), havtorn och några vildplommon skyddar grödorna på veganrutan från vinden. Skyddshäcken är ett första exempel på de olika funktioner som växterna i systemet kan ha. Häcken utgör inte bara ett vindskydd som gynnar mikroklimatet. Den ger också vitaminer och god mat som kan lagras under vintern, samt gynnar naturliga predatorer och vilda pollinatörer.

Fleråriga växter spar arbete

Genom att använda fleråriga grödor kan visst arbete besparas, eftersom det då inte alltid är nödvändigt att förbereda jorden eller att så. Det har stor betydelse i ett så arbetskrävande system som det här. Fleråriga grödor kan också öka systemets stabilitet. Dessa grödor utnyttjar sannolikt olika jordskikt och utrymmen ovanför jord, vilket i sin tur effektiviserar användningen av den begränsade ytan.

Studentprojekt.

Kontaktperson: Johan Ahnström,

CUL, SLU, tel: 018-67 16 48,

e-post: Johan.Ahnstrom@cul.slu.se

Variationen viktig

I veganrutan är ungefär 40 olika växtarter planterade. Hela systemet består av cirka 60 olika sorter. En sådan mångfald bör säkra skörden över en lång tidsperiod, eftersom växterna mognar vid olika tidpunkt.

Variationen bland grödorna är också viktig för vårt näringsbehov och för att kosten över året ska bli smaklig och inte för ensidig.

Växternas motståndskraft mot skadedjur och sjukdomar varierar. När de planteras tillsammans fungerar de som komplement till varandra och väger upp för varandras svagheter. Ett exempel är ringblommor som sägs hålla nematoder borta från potatislandet (blommorna kan även ätas i sallader och får fältet att se vackert ut).

Baljväxter, så som ärtor och bönor, ökar inte bara jordens bördighet, de producerar mat som både kan ätas färsk och lagras över vintern.

Växtföljden hjälper till att reglera skadedjur, den är därför också en viktig aspekt för systemets uthållighet.